

Ruský nacionalistický sentiment ve fantastické literatuře

Tomáš Erhart

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Russian Nationalist Sentiment in Fantastic Literature

Litikon, 2025, Vol. 10, No. 1, pp. 54-60

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5695-7151>

The nationalist sentiment present in contemporary Russia is also manifested in speculative fiction, especially in a specific genre of fantasy novels about so-called “popadantsy”, a term for someone who suddenly appear in another world or time. These are often novels where time travellers “correct” the mistakes of the past and help to make Russia greater. This paper aims to introduce this phenomenon and the research on it so far.

Keywords: Russian literature, nationalism, fantastic genre

Fantastická či vědeckofantastická literatura v postsovětském ruskojazyčném prostoru se ubírala různými směry, některé z nich navázaly na předchozí trendy sovětské literatury, některé si zase berou za vzor západní tradici fantastiky. Existují však i různé kombinace a aspekty, které jsou specifické pro postsovětské Rusko, a to právě proto, že souvisí s jeho sociální a politickou situací. Spisovatelka Maria Galina v práci *Resentiment and Post-traumatic Syndrome in Russian Post-Soviet Speculative Fiction: Two Trends* (Galina, 2021, s. 40) uvádí dva trendy typické pro ruskou fantastiku posledních třiceti let.

Prvním z nich jsou sci-fi romány, v nichž je hlavní premisou konflikt v blízké budoucnosti mezi Ruskem a „agresorem“, který představuje západní svět a jeho ideologie, nejčastěji tedy USA a zeměmi NATO. Typickým příkladem může být kniha Fjodora Berezina *Vojna 2010. Ukrajinskij front* (Война 2010. Украинский фронт) z roku 2009, která předpověděla válku na Ukrajině, ovšem podle jejího obsahu měla začít napadením Krymu ze strany vojsk NATO. O podobné válce o Krym pojednává i román vydaný už v roce 2000 *Rapsodija gněva* (Рассодия гнева). Jeho autor Dmitrij Jankovskij byl dříve odstřelovačem v ruské armádě, což není úplně neobvyklé. V tomto militaristickém žánru má mnoho autorů armádní minulost nebo jsou alespoň fanoušci vojenství a vojenské historie.

Druhým zmíněným trendem jsou romány o tzv. popadancích do minulosti (popadanci v prošle/ попаданцы в прошлое), kteří mění historii tak, aby její alternativní verze byla pozitivnější pro ruského „patrioticky“ smýšlejícího čtenáře. Slovo popadanec v ruštině je odvozené od slovesa „popast“, tedy „ocitnout se“ nebo „dostat se“ a nemá v češtině zcela vhodný ekvivalent. Ve fantastickém žánru označuje někoho, kdo se obvykle bez vlastního přičinění dostane do cizího prostředí, kterým může být jiný čas, jiný svět či jiná planeta. V ruské fantastice

je tento motiv natolik prominentní, že ho lze vydělit jako samostatný žánr. Z pohledu ruského čtenáře, obeznámeného s tímto žánrem, by mohl být takovým popadancem třeba i pan Brouček Svatopluka Čecha nebo Alenka Lewise Carolla.

Kdo a jak cestuje do minulosti

Na některých ruských e-shopech s knihami (Labyrint, b24, Litres) nebo i jiných webech s databází knih (například databázi Laboratorija Fantastiki) je možné vyhledávat knihy i podle kategorie či štítku s názvem popadanci. Při takovém vyhledávání se může zobrazit mnoho děl s různými dalšími znaky. Na jednu stranu jsou to často knihy s klasickým sci-fi či fantasy zasažením, ve kterých se objevuje motiv popadance. Často to mohou být i zahraniční romány, jaké se jen mimo ruskojazyčné prostředí tímto způsobem nevydělují. Značnou část ale tvoří knihy o cestování v čase a pravděpodobně nejrozšířenějším a až stereotypním druhem popadance je právě hlavní hrdina cestující do určitého historického období v minulosti.

Románů a románových sérií s tímto společným typem hrdiny existují stovky a i mezi nimi samotnými je mnoho rozdílů. Stačí uvést pár příkladů: Alexandr Mazin napsal populární patnáctidílnou sérii *Varjag* (Варяг), začínající tím, že se Sergej Ducharjev, bývalý voják, ocitne v 9. století v kyjevském knížectví a postupně se stává družiníkem knížete Igora Rurikoviče. V románu Sergeje Burkatovského *Včera budět vojna* (Вчера будет война) se Andrej Čebotarev, web-designér ze současnosti, náhle ocitá v únoru roku 1941 a snaží se velení SSSR varovat před nadcházející německou invazí. Hrdinou série Švejcarec (Злотников Швейцарец) Romana Zlotnikova je ruský emigrant v Evropě, který objeví portál do roku 1921 a začne svými kroky měnit historii. Kniha spisovatele Sergeje Arťuchina *Na proryv vremeni! Rossijskij specnaz protiv gitlerovcev* (На прорыв времени! Российский спецназ против гитлеровцев) je čistě akční militaristický román o dvou brigádách speciálních jednotek Specnaz, ocitnuvších se v roce 1941 i se svým vybavením.

Celkově se podobné romány dají dál kategorizovat podle tří kritérií: Zaprvé podle období, do kterého popadaneč cestuje, zadruhé podle míry jeho angažovanosti v historii, tedy nakolik se zde historie mění, a zatřetí dle způsobu cestování v čase, který není vždy stejný. Co se týče prvního dělení, tedy časů, do nichž popadanci cestují, tomu se věnuje i Nikolaj Kulbaka (2022) v článku založeném na datech z 26. revize „Celé encyklopedie popadanců do minulosti“ (Polnaja encyklopedija popadancev v prošloje /Полная энциклопедия попаданцев в прошлое), což je pravidelně obnovovaná fanouškovská databáze. Analyzuje například, jaká období jsou nejoblíbenější. Očividně na celé čáře vedou roky 1941–1945, tedy druhá světová válka. Celkově jsou populárnější moderní dějiny než středověk nebo starověk. Klasickým cílem cesty jsou zlomové okamžiky, ve kterých se, často vojensky, rozhodovalo o osudu Ruska. Oblíbenými náměty se tak vedle Velké vlastenecké války stávají události jako Bolševická revoluce, Napoleonské války anebo mongolský vpád na Rus.

Druhý způsob, jakým rozdělit romány o popadancích, je zhodnotit míru angažovanosti, jakou vykazuje hlavní hrdina vůči fikčnímu světu, tedy nakolik se snaží změnit minulost, v níž se ocitá. Na jedné straně škály jsou knihy, ve kterých motiv alternování historie prakticky chybí a s ním i revanšistický sentiment. Hlavní hrdina se snaží v minulosti především přežít, zažívá různé dobrodružství, ale chod dějin se jeho přičiněním prakticky nemění, a to i když se setkává se skutečnými historickými osobnostmi (například série *Varjag* nebo *Viking Aleksandra Mazina*). Druhou stranu pomyslné škály tvoří díla, v nichž postavy mění historii

zcela zásadně, navíc úmyslně s určitým cílem. Těch je celkově větší množství, a právě tyto knihy bývají uváděny jako příklad projevů současného ruského nacionalismu a revanšismu ve fantastice. Ve většině jde totiž o změny historie, mající za následek určitou větší velikost nebo vítězství Ruska v dějinách, ať už v jakémkoliv smyslu. Někteří popadanci se snaží zachránit carské impérium a zabránit bolševické revoluci a někteří zase zachraňují Sovětský svaz před rozpadem. Jenže tyto motivy se málokdy nabízejí ke čtení jako obhajoba monarchismu anebo komunismu. V obou případech nejsou minulé národní celky ideálem, hodným záchrany, kvůli svému ideologickému zřízení. Jde spíše o nacionalistický sentiment za dobou, kdy bylo Rusko mocnou říší.

Třetí možností, jak rozdělit popadance cestující do minulosti, je způsob, jakým se tam dostávají. Nejde o technický způsob, tedy jestli pomocí magie nebo vyspělé technologie, to není pro další děj obdobných románů až tak podstatné. Co však určuje zbytek děje více, je to, v jaké podobě se hrdina ocitá mimo náš čas. Nejčastěji se zcela jednoduše přenesse s celým svým tělem, vědomím a většinou i oblečením na stejné místo, jen v jiném čase. Existuje ale řada knih, kde se hrdina převtěluje svým vědomím do svého mladšího já. Například v sérii románů *Stalinskij Sokol* (Сталинский сокол) Michaila Něstěrova. V prvním díle se veterán Oleg Severov ocitá ve svém mladším já na začátku druhé světové války, ale se všemi zkušenostmi pozdějšího života. Jako pilot stíhačky přispívá znovu k porážce nacistického Německa. Ovšem později už bojuje ve třetí světové válce proti bývalým spojencům Británii a USA. Ještě častější je počáteční situace, kdy hlavní hrdina cestuje pouze svou myslí do těla nějaké významné historické osobnosti. To je premisa překvapivě populární, možná proto, že z pozice historické postavy lze v příběhu snadněji manipulovat historickým vývojem. V románu *...Spasaj Rossiju! Desant v prošloje* (...Спасай Россию! Десант в прошлое) Alexeje Machrova je hlavní postavou Oleg, veterán z Afghánistánu, jenž se s pomocí stroje času přenáší do těla mladého nástupce carského trůnu Mikuláše II. Díky svým znalostem mění běh dějin, rusko-japonská válka dopadá opačně než ve skutečnosti, a další úspěchy následují.

Stojí za to zmínit zde ještě několik poznatků z výše zmíněného článku N. Kulbaky. Zaprvé, je jisté, že tento subžánr narůstá na popularitě a počet vydaných knih od roku 2011 exponenciálně roste. Zadruhé, ze 167 zkoumaných autorů jsou naprostá většina muži. Tím se také zásadně liší tento typ popadanceských románů od těch, které se odehrávají ve fantastických světech, ty píše podstatně více ženských autorek. Většina mužských spisovatelů uvedených v encyklopedii popadanců je narozena mezi lety 1961 a 1973. Na to, proč tomu tak je, má N. Kulbaka teorii. Lidé narození v těchto ročnících ještě strávili mládí v Sovětském svazu a v době, kdy se rozpadal, zrovna měli rozjetou kariéru nebo studovali na univerzitě. Právě jejich generaci nejvíc postihli divoké změny devadesátých let, což mohlo vést k jejich nostalgii za slavnou minulostí. Bez hlubší analýzy sociologického výzkumu jde ale jen o hypotézu.

I když je celou dobu řeč o literatuře, nemělo by být opomenuto, že fenomén popadanců je intermediální – popadanci cestující v čase se objevují i ve filmech a seriálech, i když ne v takové míře. Ve filmech *Мы з Будущего* (Мы из будущего) z roku 2008 a *Tuman* (Туман) z roku 2010 se stane obdobná zápleтка, skupina mladých lidí se dostane, bez vlastního přičinění, do doby druhé světové války a snaží se přežít střetnutí s nacisty poblíž fronty.

Popadanci na ruském trhu

Knihy o popadancích jsou až na výjimky populární žánrová literatura vydávaná masově ve specializovaných edicích. Spojuje je i specifická podoba obálky, která čtenáři naznačuje, že nemá čekat umělecký experiment, ale spíše dobrodružné čtení. Podobným způsobem lze vizuálně odlišit i jiné subžánry fantastiky nebo romace.

Subjektů, které vydávají a prodávají knihy, je v Ruské federaci nespočet. Podle údajů služby Contour.Focus z října 2023 se v Rusku od ledna 2020 do podzimu 2023 počet knihkupectví snížil o třetinu (z 8,3 tisíce na 5,3 tisíce) a počet vydavatelů se ve stejném období snížil ze 4,7 tisíc na 3,9 tisíc. Ovšem romány o popadancích jsou vydávány především těmi největšími. A nejvýznamnější firmou vydávající v Rusku knihy zůstává po léta Eksmo-AST (Šrajberg, 2024). Původně samostatná vydavatelství Eksmo a AST se spojili do jednoho holdingu v roce 2012, ale obě stále působí navenek odděleně a obě také vydávají vlastní řady a edice fantastických románů. Některé starší série ovšem vycházely i v edicích vydavatelství Alfa-kniga. Většina románů o popadancích vychází v edicích fantastické literatury, které se vyznačují jednotným zaměřením na žánr i názvem edice s grafickým prvkem na obálce. Některé edice jsou specificky zaměřené na knihy s popadancy, jiné zahrnují větší oblast fantastiky, do které zapadají i popadanci. Mezi edice vydávající knihy o cestování do ruské historie patří například:

- Edice „Vojenno-fantastičeskij bestseller“ (Военно-фантастический бестселлер) 2014–2015: série reprintů vybraných děl ruských autorů v žánru alternativní historie
- Edice „Vojenno-fantastičeskij bojevik“ (Военно-фантастический боевик) 2019: edice ruskojazyčné fantastiky s prvky vojenské akce
- Edice „Popadanec“ (Попаданец) od roku 2016: série současné ruskojazyčné fantasy o popadancích
- Edice „Sovremennyj fantastičeskij bojevik“ (Современный фантастический боевик) od roku 2012: řada moderní ruskojazyčné fantastiky, která vydává díla různých žánrů včetně knih s popadanci

Kromě textů vydávaných klasickým způsobem, ať už na papíře nebo jako e-booky, jsou popadanci velkým fenoménem i na internetu v tzv. „moderním samizdatu“. Zatímco v dobách SSSR slovo samizdat označovalo neoficiálně šířené texty, zakázané cenzurou, v dnešní ruštině označuje také texty publikované na webových stránkách, které umožňují autorům publikovat svá díla online pro veřejnost bez jakýchkoliv prostředníků. Ve světě je takovým známým webem například Wattpad.com. V Rusku tento způsob psaní a čtení získal obzvlášť na popularitě a podobných serverů existuje řada: litnet.com.ru, author.today.ru, ridero.ru, prodaman.ru, litmarket.ru, litres.ru. Vzhledem k tomu, že knihy na podobných serverech nepodléhají žádnému (nebo jen minimálnímu) editorskému zásahu, jejich kvalita může být dost proměnlivá. Dva největší samizdatové weby v Rusku jsou Author.today a Litnet.com. Oba mají v nabídce žánrů kategorii nazvanou jednoduše „Popadancy“ (Попаданцы). V květnu 2025 lze pod tímto zařazením na Author.today najít více než 24 778 položek. Právě Author.today se vyznačuje tím, že na něm přispívají hlavně muži a objevuje se tu mnoho textů s motivy alternativní historie.

Fantastika a nacionalismus

I když je fenomén popadanců, kteří upravují ruskou historii, nejvíce očividným příkladem, různé formy podpory ruského nacionalismu, imperialismu a případně i revanšismu se projevují i ve fantastice bez hrdiny-popadance. Některé další odhaluje Oleksandr Zabirko v práci *The magic spell of revanchism: Geopolitical visions in postsoviet speculative fiction* (Zabirko, 2018). Jedním z nich je spojení idey euroasianismu s klasickými konvencemi žánru fantasy.

Jako jeden z příkladů uvádí sedmidílnou sérii *Jevroazijskaja simfonija* (Евроазийская симфония), odstartovanou v roce 2000 od autora s pseudonymem Cholm Van Zajčik. Ta prezentuje svět, v němž Rusko a Čína vytvořily obrovskou sjednocenou říši. Nedošlo totiž k mongolské invazi a namísto toho uzavřela Zlatá horda spojenectví se středověkými ruskými knížectvími a Čínou, aby později vznikl jednotný euroasijský stát zvaný Ordus. Ten je vykreslen převážně v pozitivním světle a mezi soupeři hlavních hrdinů série jsou často agenti západních zemí a nepřátelé Ordusu. Euroasianismus je ideologie, která měla historicky různá pojetí, ale v současnosti obvykle představuje politický koncept, podle něhož má být Rusko vůdcem států Eurasie ve spojenectví s Čínou a asijskými státy a vytvořit celek v opozici proti dekadentnímu Západu. Premisa románové série *Jevroazijskaja simfonija* by mohla být čistě literární hrou, jaká je ve fantastice obvyklá, ikdyž v kontextu politické situace současného Ruska nabývá tato imperiální fantazie jiného významu.

Ostatně i u motivu alternativní historie zásadně záleží na kontextu. Podobné druhé verze historie, kdy se z určité země stává mocnější velmoc, se objevují i v literaturách jiných národů. Ovšem jinde jsou takové alternativní světy brány jen jako hříčka nebo jako kritická alegorie a varování. Pokud je v nich minulost popisována s vědomím veškeré ambivalence, můžou být alternativní scénáře způsobem vyrovnávání se s traumaty minulosti. „V románu Ziemowita Szczereka ‚Rzeczpospolita zwycięska‘ [Vítězná republika] (2013) Polsko vyhrává světovou válku a stává se novou supervelmocí, ale jako militaristický a autoritářský stát se rychle mění v hrozbu pro celý kontinent. V nedávném románu Oleksandra Irvanetsa ‚Charkov-1938‘ (2017) Ukrajina úspěšně brání svou nezávislost před bolševiky, aby poté pod vládou dekadentní elity vybuodovala kolektivistickou společnost (se zvláštní směsicí marxismu a etnického nacionalismu). Oba autoři zdaleka neospravedlňují německou okupaci Polska nebo stalinistické zločiny na Ukrajině (a ve zbytku Sovětského svazu), ale poukazují na nebezpečí ‚alternativní‘ utopické minulosti, pokud je propagována jako životaschopný model pro budoucnost“¹ (Zabirko, 2018, s. 116).

Jenže ruší autoři románů o popadancích vyznávají jiný přístup k minulosti. Jejich hrdina je ve většině případů poslán zpět v čase, aby zachránil a posílil jakousi metafyzickou ruskou státnost. Spisovatelé v této oblasti mohou mít různé důvody, proč následují právě tento trend. Mohou jednoduše psát pro výdělek to, co se u čtenářů osvědčilo. Avšak u mnohých ruských

¹ In Ziemowit Szczerek's "Rzeczpospolita zwycięska" [The Triumphant Republic] (2013) Poland wins the world war and becomes a new superpower, but as a militaristic and authoritarian state, it quickly turns into a threat to the entire continent. In a recent novel by Oleksandr Irvanets' "Kharkiv-1938" (2017), Ukraine successfully defends its independence from the Bolsheviks, only to build a collectivist society (with a peculiar mixture of Marxism and ethnic nationalism) under the rule of a decadent elite. Far from justifying the German occupation of Poland or Stalinist crimes in Ukraine (and in the rest of the Soviet Union), both authors point at the limitations and dangers of an "alternative" utopian past that is promoted as a viable model for the future.

autorů fantastiky je jejich ideologické přesvědčení znát i z aktivit mimo samotné psaní. Někteří se totiž setkávají na „patrioticky“ zaměřených akcích pro fanoušky fantastiky jako jsou „Hvězdy nad Donbasem“ – festival fantastické literatury pořádaný samozvanou doněckou republikou od roku 2019. Objevila se na něm řada ruských spisovatelů píšících nejen o popadancích jako Sergej Lukjaněnko, Roman Zlotnikov nebo Sergej Volkov. Každý rok autoři, účastníci se této akce, společně vydávají sbírku fantastických povídek. Festival má samozřejmě propagandistický charakter. V roce 2023 se dokonce konal v okupovaném Mariupolu a byl tehdy podpořen z Ruska prezidentským fondem pro kulturní iniciativy.

Spojení fanoušků fantastiky a separatistů z Donbasu nemusí být náhodné. Ve skutečnosti mají doněčtí separatisté s hrdiny fantastických románů společného více než by se zdálo. O. Zabirko píše postřeh o této nečekané blízkosti: „Nemělo by se přehlížet, že knihy se stereotypní postavou ‚popadance‘ nejsou jen příběhy o cestování časem. Důležitější je, že jsou také vyprávěním o vzestupné sociální mobilitě a osobním přerodu z průměrného smolaře v epického hrdinu. Tento model literárního cestování v čase pečlivě aplikovala ruská státem kontrolovaná média, jejich váleční novináři a autoři jako Zachar Prilepin (2016) a Marina Achmedova (2014) – s cílem zkonstruovat idealizované životopisy nejznámějších separatistických vojevůdců donbaských ‚republik‘. Jde o příběhy, v nichž se chudý chlapík jako Arsenij Pavlov alias ‚Motorola‘, který sotva vydělává na živobytí prací v myčce aut v Rusku, náhle ocitne na východní Ukrajině, kde se stane uznávaným válečným velitelem a nesmiřitelným bojovníkem proti fašismu. Nebo příběh, v němž se bývalému zedníkovi Pavlu Drěmovovi dostane jakéhosi božského zjevení a promění se ve statečného a ušlechtilého kozáckého atamana bojujícího za pravoslavnou víru“² (Zabirko, 2018, s. 127).

Pokud se zabýváme problémy současné ruské společnosti ve vztahu ke kultuře, fenomén jako jsou popadanci v literatuře nemůžeme ignorovat. Populární kultura totiž často lépe odráží aktuální sentiment, strachy a celkové naladění jistých částí společnosti (Harmon, 1983, s. 4). Stále existuje mnoho otázek ohledně tohoto subžánru, či motivu ruské fantastiky. Proč se projevují nacionalistické tendence právě v této formě fantastiky? Mají popadanci nějaký předobraz v dřívější ruské literatuře? Má tato literatura skutečně takový propagandistický vliv anebo je spíše důsledkem ideologie putinovského Ruska, v němž roste poptávka po nacionalistických tématech? Na některé otázky spojené s tímto fenoménem by asi odpověděl sociologický výzkum lépe než literárněvědný.

² Furthermore, it should not be disregarded that the books with a stereotypical figure of “popadanets” are not only stories about time travel. More importantly, they are also narratives about upward social mobility and personal reincarnation from an average loser into an epic hero. This model of literary time travels was carefully applied by the Russian statecontrolled media, their war journalists, and by authors like Zakhar Prilepin (2016) and Marina Akhmedova (2014) – with the aim of constructing the idealized biographies of the most renowned separatist warlords of the Donbas “republics”. These are the stories, in which a poor fellow like Arseniy Pavlov alias “Motorola”, who barely makes ends meet by working at a car wash in Russia, suddenly finds himself in Eastern Ukraine, where he becomes a renowned war commander and an unbending fighter against fascism. A story, in which a former bricklayer Pavel Drěmov receives a sort of divine revelation and turns into a brave and noble Cossack ataman fighting for the Orthodox Faith.

LITERATURA

- FLETCHER, Lisa – DRISCOLL, Beth – WILKINS, Kim. 2018. Genre Worlds and Popular Fiction: The Case of Twenty-First-Century Australian Romance. *The Journal of Popular Culture*, 2018, roč. 51, č. 4, s. 997–1015. ISSN 1540-5931.
- FRUMKIN, Konstantin. 2016. Alternativno-istoričeskaja fantastika kak forma istoričeskoj pamjati. *Topos: literaturno-filosofskij žurnal* [online]. Moskva, 2016 [cit. 12. 9. 2022]. Dostupné online: <https://www.topos.ru/article/literaturnaya-kritika/alternativno-istoricheskaya-fantastika-kak-forma-istoricheskoy-pamyati>
- GALINA, Maria. 2021. Post-Imperial Resentments: Alternative Histories of World War II in Popular Post-Soviet Speculative Fiction. In: *After Memory: World War II in Contemporary Eastern European Literatures*. Berlin: De Gruyter, 2021, s. 26–40. ISBN 9-783110713831.
- GALINA, Maria. 2021. Resentment and Post-traumatic Syndrome in Russian Post-Soviet Speculative Fiction: Two Trends. In: *The Post-Soviet Politics of Utopia: Language, Fiction and Fantasy in Modern Russia*. London: I. B. Tauris, 2021, s. 39–59. ISBN 0755636473.
- HARMON, Gary L. 1983. On the Nature and Functions of Popular Culture. *Studies in Popular Culture*, 1983, roč. 6, s. 3–15. ISSN 0888-5753.
- KULBAKA, Nikolaj. 2022. Čego choťjat popadancy, ili Paradoksy istoričeskoj pamjati.: *N + 1* [online] 2022 [cit. 2. 9. 2023]. Dostupné online: <https://nplus1.ru/blog/2022/10/14/ti-popal-popadanets>
- ŠRAJBERG, Jakov L. 2024. Kižnyj rynek v epochu cofrovizaciji: zarubežnyje i otečestvennyje realiji. In: VDOVINA, Natalja V. (ed.). *Sovremennyje problemy knižnoj kultury: osnovnyje tenděncii i perspektivy razvitija*. Moskva, 2024, s. 669–679. ISBN 978-5-605-11107-8. Dostupné online: <https://elibrary.ru/item.asp?id=75086635&pf=1>
- ZABIRKO, Oleksandr. 2018. The magic spell of revanchism: Geopolitical visions in postsoviet speculative fiction. *The Ideology and Politics Journal: Post-Soviet Transit and Demodernization*, 2018, (9), 66, s. 66–134. ISSN 2227-6068.

.....

Mgr. Tomáš Erhart

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Arna Nováka 1

602 00 Brno

Česká republika

erhy.tom@gmail.com